

Vergaderjaar 2018–2019

35 095 XII

Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (XII) voor het jaar 2018 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota)

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING

A. ARTIKELGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVOORSTEL

Wetsartikelen 1 en 2

De begrotingsstaten die onderdeel zijn van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 1, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2001 elk afzonderlijk bij de wet vastgesteld en derhalve ook gewijzigd. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om voor het jaar 2018 wijzigingen aan te brengen in:

1. De departementale begrotingsstaat van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat.
2. De begrotingsstaat inzake de agentschappen van dit ministerie.

De in de begrotingsstaat opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zgn. begrotingstoelichting).

De Minister van Infrastructuur en Waterstaat,
C. van Nieuwenhuizen Wijbenga

B. BEGROTINGSTOELICHTING

INHOUDSOPGAVE

1.	Leeswijzer	2
2.	Het beleid	2
2.1	Overzicht belangrijkste uitgaven- en ontvangstenmutaties	2
2.2	De beleidsartikelen	4
2.3	De niet-beleidsartikelen	19
2.4	De agentschappen	21

1. Leeswijzer

Algemeen

De opzet en structuur van de onderliggende begroting voor Hoofdstuk XII is gebaseerd op de rijksbegrotingsvoorschriften van het Ministerie van Financiën. In de Rijksbegrotingsvoorschriften 2018 zijn onderstaande uniforme ondergrenzen opgenomen, welke worden gehanteerd bij het toelichten van begrotingsmutaties op het niveau van artikelonderdeel.

Model 2.25 Rijksbegrotingsvoorschriften 2018

Omvang begrotingsartikel (stand ontwerpbegroting) in € miljoen	Beleidsmatige mutaties (ondergrens in € miljoen)	Technische mutaties (ondergrens in € miljoen)
< 50	1	2
=> 50 en < 200	2	4
=> 200 < 1.000	5	10
=> 1.000	10	20

Opbouw

Dit wetsvoorstel kent een opbouw waarbij afhankelijk van de informatievraag- en behoefte verder kan worden ingezoomd. Deze verdiepingsslag is als volgt opgebouwd:

1. In de begroting(wet)staat zijn de wijzigingen op de begrotingsstaat van het jaar 2018 voor de begroting van Infrastructuur en Waterstaat (XII) opgenomen. Deze dient ter autorisatie van de mutaties die op artikelniveau in de verplichtingen-, uitgaven- en ontvangstenramingen worden voorgesteld bij deze Tweede supplettoire begroting.
2. In het overzicht in paragraaf 2.1 zijn de belangrijkste uitgaven- en ontvangstenmutaties opgenomen, die op hoofdlijnen inzicht verstrekt in de belangrijkste budgettaire voorstellen die leiden tot wijziging van de begroting 2018 (Kamerstukken II, 2017–2018, 34 775 XII, nr. 1). Hiermee kan snel een indruk worden verkregen van de inhoud van dit wetsvoorstel.
3. In de artikelsgewijze toelichting (paragraaf 2.2 beleidsartikelen en paragraaf 2.3 niet-beleidsartikelen) zijn in de tabellen budgettaire gevolgen van beleid de mutaties in de Tweede supplettoire begroting 2018 uitgesplitst in miljoenennota- en najaarsnotamutaties. De miljoenennotamutaties zijn reeds in de, aan uw Kamer voorgelegde, Ontwerpbegroting 2019 (Kamerstukken II, 2018–2019, 35 000 XII, nr. 1) toegelicht. De begrotingsmutaties van de najaarsnota worden toegelicht op basis van bovengenoemde staffel en/of beleidsmatig relevant.

4. In de paragraaf agentschappen (zie paragraaf 2.4) staan de aanpassingen in de exploitatie- en kasstroomoverzichten van de agentschappen waarbij sprake is van cumulatieve mutaties (in totaal) groter dan 5% van de oorspronkelijk vastgestelde begroting of cumulatieve mutaties (in totaal) groter dan € 20 miljoen ten opzichte van de oorspronkelijk vastgestelde begroting.

Inboeking onderuitputting

In het voorjaar van 2018 zijn er extra middelen vrijgemaakt voor onder andere het gasbesluit, de inrichting van LNV en de Brexit-voorbereiding. Hiervoor is dekking gevonden in de structurele onderuitputting op de verschillende departementale begrotingen. Op de beleidsbegroting van lenW is een structurele onderuitputting van € 20 miljoen oplopend naar € 23 miljoen vanaf 2021 ingeboekt in afwachting van concrete invulling. In de loop van het jaar wordt deze concreet ingevuld met onderuitputting waarvan bij aanvang van het jaar nog niet bekend is waar deze precies optreedt.

2. Het beleid

2.1 Overzicht belangrijkste uitgaven- en ontvangsten mutaties

De onderstaande tabel geeft de belangrijkste wijzigingen in de uitgaven en inkomsten aan ten opzichte van de Miljoenennota 2019. Een meer gedetailleerd overzicht van de mutaties per artikel is te vinden bij de budgettaire gevolgen van beleid in paragraaf 2.2 (de beleidsartikelen) en 2.3 (de niet-beleidsartikelen).

Suppletoire mutaties 2018 (Tweede suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)

	Artikel	Uitgaven	Ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 2018		8.357.500	247.500
Stand 1^e suppletoire begroting 2018		9.038.900	33.100
Mutaties Miljoenennota 2019 (uitkomst 2018)		- 734.200	- 2.500
Belangrijkste suppletoire mutaties		- 89.000	
1. Interdepartementale Overboekingen			
– Waarvan uit het Infrastructuurfonds	26	- 55.900	
– Waarvan uit het Deltafonds	26	3.900	
– Waarvan uit het Hoofdstuk XII	div.	- 33.000	
		- 4.000	- 500
2. Diversen			
Stand 2^e suppletoire begroting 2018		8.215.700	30.100

Toelichting

1. interdepartementale overboekingen

Dit betreft diverse interdepartementale overboekingen naar het Provincie-, Gemeente- en het BTW-compensatiefonds voor onder andere het project aansluiting A6 Lelystad Airport (€ 14,1 miljoen), het project Extra Sneltrain Groningen-Leeuwarden (€ 31,8 miljoen) en het project Rotterdamse Baan (€ 8 miljoen) vanuit het Infrastructuurfonds en een ontvangst (€ 3,5 miljoen) voor Cyber Security ten behoeve van het Security Operation Center van RWS op het Deltafonds. Vanuit Hoofdstuk XII bestaan de interdepartementale overboekingen voornamelijk uit een

bijdrage geleverd aan het Provincie-, Gemeente- en het BTW-compensatiefonds voor diverse saneringsopgaves (€ 13,6 miljoen), binnenstedelijke knelpunten in relatie tot het Nationale Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) 2018 (€ 9,5 miljoen) en de Green Deal Zero-emissie Stadslogistiek (€ 3,6 miljoen).

2.2 De beleidsartikelen

In de tabellen budgettaire gevolgen van beleid zijn de mutaties in de Tweede suppletoire begroting 2018 uitgesplitst in miljoenennota- en najaarsnotamutaties. De miljoenennotamutaties zijn reeds in de, aan uw Kamer voorgelegde, Ontwerpbegroting 2019 (Kamerstukken II, 2018–2019, 35 000 XII, nr. 1) toegelicht. De najaarsnotamutaties worden onder de tabellen op het niveau van het artikelonderdeel toegelicht. Dit rekening houdend met de normering zoals eerder met uw Kamer is gedeeld.

Artikel 11 Integraal waterbeleid

Tabel budgettaire gevolgen van beleid, beleidsartikel 11 (Tweede suppletoire begroting) (Bedragen x € 1.000)

11	Integraal waterbeleid	Vastgestelde begroting	Stand 1° suppletoire begroting (2)	Mutaties 2° suppletoire begroting (3)		Stand 2° suppletoire begroting (4)=(2+3)
				Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2° suppletoire begroting	
Verplichtingen		33.076	36.959	- 2.800	4.879	39.038
Waarvan garantieverplichtingen						
Uitgaven		45.789	52.655	- 3.011	- 1.034	48.610
Waarvan juridisch verplicht			84%			93%
11.01	Algemeen waterbeleid	34.677	39.674	- 2.281	- 879	36.514
11.01.01	Opdrachten	6.556	10.501	- 2.683	- 1.179	6.639
	- Overige opdrachten	6.556	10.501	- 2.683	- 1.179	6.639
11.01.02	Subsidies	12.632	14.562			14.562
	- Overige subsidies	1.030	1.240			1.240
	- Partners voor Water 4 (HGIS)	11.602	13.322			13.322
11.01.03	Bijdragen aan agentschappen	15.489	14.561	402	300	15.263
	- Waarvan bijdrage aan KNMI	460	410	12	300	722
	- Waarvan bijdrage aan RWS	15.029	14.151	390		14.541
11.01.04	Bijdragen aan medeoverheden		50			50
	- Overige bijdragen aan medeoverheden		50			50
11.02	Waterveiligheid	3.011	2.921	- 68	- 150	2.703
11.02.01	Opdrachten	3.011	2.921	- 68	- 150	2.703
	- Overige opdrachten	3.011	2.921	- 68	- 150	2.703
11.03	Grote oppervlaktewateren	2.054	3.385	- 671	- 5	2.709
11.03.01	Opdrachten	2.054	3.385	- 671	- 5	2.709
11.04	Waterkwaliteit	6.047	6.675	9	0	6.684
11.04.01	Opdrachten	4.227	4.434	9	- 141	4.302
11.04.02	Subsidies	400	436			436
	- Overige subsidies	400	436			436
11.04.04	Bijdragen aan medeoverheden	325	325			325
	- Overige bijdragen aan medeoverheden	325	325			325
11.04.05	Bijdragen aan (inter-)nationale organisaties	1.095	1.480		141	1.621
	- Overige bijdragen aan (inter-)nationale organisaties	1.095	1.480		141	1.621
Ontvangsten			278		319	597

Verplichtingen

De verhoging van het verplichtingenbudget met per saldo € 4,9 miljoen wordt met name veroorzaakt door de Blue deal HGIS van € 5,7 miljoen. Voor de Blue deal HGIS wordt eind 2018 in samenwerking met het

Ministerie van Buitenlandse Zaken een meerjarenverplichting aangegaan voor de uitvoering van een meerjarenprogramma door de Unie van Waterschappen over de periode 2018 tot en met 2022. Hiervoor wordt verplichtingenbudget uit 2019 tot en met 2022 naar voren gehaald. Daarentegen staat een verlaging van het verplichtingenbudget door de meevaller op de eindafrekening van het project icoon Afsluitdijk van € 0,8 miljoen.

Uitgaven

11.01 Algemeen Waterbeleid

Overige opdrachten

De verlaging van het kasbudget wordt met name veroorzaakt door de meevaller op de eindafrekening van het project icoon Afsluitdijk van € 0,8 miljoen. De vrijvallende middelen worden ingezet voor het bodemsaneringsproject Rotterdam. Ook de vertraging bij het Europese onderzoeksprogramma Eranet for Climate Services zorgt voor een verlaging van het benodigd kasbudget (€ 0,3 miljoen). Vertraging is ontstaan doordat de projecten later zijn gestart dan voorzien door o.a. problemen met buitenlandse financiers.

Artikel 13 Bodem en Ondergrond

Tabel budgettaire gevolgen van beleid, beleidsartikel 13 (Tweede supplettoire begroting jaar 2018) (Bedragen x € 1.000)

13	Ruimtelijke ontwikkeling	Vastgestelde begroting	Stand 1 ^o supplettoire begroting (2)	Mutaties 2 ^o supplettoire begroting (3)		Stand 2 ^o supplettoire begroting (4)=(2+3)
				Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2 ^o supplettoire begroting	
Verplichtingen		57.228	52.218	25.349	- 15.914	61.653
Waarvan garantieverplichtingen						
Uitgaven		53.840	41.797	- 2.751	- 16.035	23.011
Waarvan juridisch verplicht			85%			100%
13.03	Gebiedsontwikkeling	90	0			0
13.03.01	Opdrachten	30	0			0
	– Overige opdrachten	30	0			0
13.03.02	Subsidies	60	0			0
	– Overige subsidies	60	0			0
13.03.03	Bijdragen aan agentschappen	0	0			0
	– Overige bijdragen aan agentschappen	0	0			0
13.03.04	Bijdragen aan medeoverheden	0	0			0
	– Overige bijdragen aan medeoverheden	0	0			0
13.04	Ruimtegebruik bodem	46.950	34.897	- 2.817	- 13.392	18.688
13.04.01	Opdrachten	4.740	9.949	- 2.635	- 870	6.444
	– Overige opdrachten	2.505	4.675	129	- 429	4.375
	– Bodem en STRONG	2.235	5.274	- 2.764	- 441	2.069
13.04.02	Subsidies	13.707	15.119	- 6.508	- 1.309	7.302
	– Bedrijvenregeling	8.684	8.684	- 6.508	135	2.311
	– Subsidie Caribisch Nederland	5.023	6.435		- 1.444	4.991
13.04.03	Bijdragen aan agentschappen	2.623	3.501	68		3.569
	– Waarvan bijdrage aan agentschap RWS	2.623	3.501	68		3.569
13.04.04	Bijdragen aan medeoverheden	25.880	6.328	6.258	- 11.213	1.373
	– Meerjarenprogramma Bodem	25.880	6.184	6.258	- 11.069	1.373
	– Overige bijdragen aan medeoverheden	0	144		- 144	0
13.05	Eenvoudig Beter	6.800	6.900	66	- 2.643	4.323
13.05.01	Opdrachten	3.400	3.500	- 22	- 2.643	835
	– Overige opdrachten	3.400	3.500	- 22	- 2.643	835
13.05.02	Subsidies	0	0			0
	– Stimulatieregeling implementatie Omgevingswet	0	0			0

13	Ruimtelijke ontwikkeling	Vastgestelde begroting	Stand 1° suppletoire begroting (2)	Mutaties 2° suppletoire begroting (3)		Stand 2° suppletoire begroting (4)=(2+3)
				Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2° suppletoire begroting	
13.05.03	Bijdragen aan agentschappen – Waarvan bijdrage aan RWS	3.400 3.400	3.400 3.400	88 88		3.488 3.488
Ontvangsten		8.824	2.950	- 2.950		0

Verplichtingen

De verlaging van het verplichtingenbudget komt met name door diverse bodemsaneringsprojecten. Het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat draagt via het Gemeentefonds bij aan de volgende bodemsaneringsopgaven: gebiedsgerichte aanpak in het havengebied Rotterdam, de petroleumhaven in Amsterdam, het vetgasterrein in Amersfoort en de sanering van verontreinigde bodem in Dordrecht. Dit jaar gaat het om een bedrag van € 13,6 miljoen. Tevens komt de verlaging van het verplichtingenbudget door de Inspectieview Milieu waarbij de structurele beheerkosten van € 1,1 miljoen nu in beeld zijn. Tot slot komt de verlaging van het verplichtingenbudget voornamelijk door een opdrachtverstrekking aan het RIVM met betrekking tot het onderwerp normen en instrumentarium bodem en een opdrachtverstrekking aan NEN voor ondersteuning ten aanzien van normdocumenten met betrekking tot regelgeving (€ 0,5 miljoen).

Uitgaven

13.04 Ruimtegebruik bodem

Subsidies Caribisch Nederland

De verlaging van het subsidiebudget met € 1,4 miljoen wordt veroorzaakt door een overboeking binnen artikelonderdeel van Subsidies Caribisch Nederland naar Meerjarenprogramma Bodem.

Meerjarenprogramma Bodem

De verlaging van het kasbudget op het artikelonderdeel Ruimtelijk bodem komt met name door de bij de verplichtingen toegelichte bodemsaneringsprojecten (€ 13,6 miljoen). Daarentegen wordt het kasbudget verhoogd door een meevaller op de eindafrekening van het project icoon Afsluitdijk (€ 0,8 miljoen) en door een bijdrage voor Eranet vanaf artikel 11 (€ 0,3 miljoen).

13.05 Eenvoudig Beter

Overige opdrachten

De verlaging van het kasbudget op het artikelonderdeel Eenvoudig Beter wordt veroorzaakt door de vertraging bij de implementatie van de omgevingswet. Deze middelen (€ 2,6 miljoen) worden voornamelijk ingezet voor een bijdrage aan ILT op artikel 24 ten behoeve van met name de tariefverhoging 2018 en voor de beheerskosten applicatie Inspectieview Milieu.

Artikel 14 Wegen en verkeersveiligheid

Tabel budgettaire gevolgen van beleid, beleidsartikel 14 (Tweede suppletoire begroting jaar 2018) (Bedragen x € 1.000)

14	Wegen en verkeersveiligheid	Vastgestelde begroting	Stand 1° suppletoire begroting (2)	Mutaties 2° suppletoire begroting (3)		Stand 2° suppletoire begroting (4)=(2+3)
				Mutaties Miljoenen nota	Overige mutaties 2° suppletoire begroting	
Verplichtingen		27.319	30.492	4.343	5.187	40.022
Waarvan garantieverplichtingen						
Uitgaven		36.725	39.808	3.772	3.602	47.182
Waarvan juridisch verplicht			84%			100%
14.01	Netwerk	20.575	23.658	3.430	3.610	30.698
14.01.01	Opdrachten	15.304	18.387	834	- 759	18.462
	– <i>Opdrachten Wegverkeersbeleid</i>	1.146	5.026	- 2.150	- 86	2.790
	– <i>Beter Benutten / Programma Innovatie Mobiliteit</i>	10.141	10.994	250	1.344	12.588
	– <i>Overige Opdrachten</i>	4.017	2.367	2.734	- 2.017	3.084
14.01.02	Subsidies	650	650		840	1.490
14.01.03	Bijdragen aan agentschappen	4.621	4.621	2.596		7.217
14.01.04	Bijdragen aan medeoverheden		0		3.529	3.529
14.02	Veiligheid	16.150	16.150	342	- 8	16.484
14.02.01	Opdrachten	6.218	6.218	- 71	- 916	5.231
14.02.02	Subsidies	8.401	8.401	182	108	8.691
14.02.03	Bijdragen aan agentschappen	584	584	11		595
14.02.05	Bijdragen aan internationale organisaties	30	30			30
14.02.06	Bijdragen aan ZBO's/RWT's	917	917	220	800	1.937
Ontvangsten		6.782	6.782		- 2.042	4.740

Verplichtingen

De ophoging van het verplichtingenbudget bij de Tweede suppletoire begroting 2018 met € 5,2 miljoen komt met name door een overboeking vanuit het Infrastructuurfonds (€ 4,1 miljoen). De inzet van deze middelen is nader toegelicht bij de uitgaven. Daarnaast is voor het aangaan van meerjarige overeenkomsten voor kennisplatform tunnelveiligheid respectievelijk militaire mobiliteit verplichtingenbudget (€ 1,1 miljoen) vanuit latere jaren naar 2018 overgeheveld.

Uitgaven

14.01 Netwerk

14.01.01 Opdrachten

Overige opdrachten

Vanuit de Klimaat enveloppe regeerakkoord, waarvoor bij incidentele suppletoire begroting 2018 middelen aan dit artikelonderdeel zijn toegevoegd, is € 2 miljoen overgeboekt naar het Provincie- en Btw-compensatiefonds voor het Programma Duurzame mobiliteit. De middelen worden ingezet als cofinanciering bij verschillende regionale projecten en in de decembercirculaire gepubliceerd.

Better Benutten/programma innovatie mobiliteit

Ten behoeve van opdrachten van de Innovatieunit, onderdeel van het programma Beter Benutten, is vanuit de voor dit doel bij het Infrastructuurfonds gereserveerde middelen (€ 1,8 miljoen) naar dit instrument

overgeheveld. Hiervan is € 0,4 miljoen overgeheveld naar het Ministerie van OCW voor de Task Force Beter Benutten Onderwijs en Openbaar Vervoer en € 0,1 miljoen naar artikel 17 luchtvaart voor onderzoek naar het ontwerp en bouw van een (prototype) elektrisch taxitractor.

14.01.02 Subsidies

Ten behoeve van de bijdrage aan de subsidie Wandel en Fiets worden middelen (0,8 miljoen) overgeheveld uit het gereserveerde budget van Programma Fiets op het Infrastructuurfonds.

14.01.04 Bijdragen aan medeoverheden

Ten behoeve van de eenmalige impuls aan Caribisch Nederland voor wegen worden er middelen overgeheveld van het Infrastructuurfonds (€ 3,5 miljoen) conform het Regeerakkoord.

14.02 Veiligheid

De wijzigingen bij Tweede supplettoire begroting 2018 binnen dit artikel-onderdeel zijn kleiner dan de gehanteerde norm en worden daarom niet uiteengezet (zie de leeswijzer).

Ontvangsten

Vanuit de Stichting Buisleidingstraat zijn de ontvangsten lager dan geraamd. Om deze lagere ontvangst op te vangen wordt de reservering die hiervoor op het Infrastructuurfonds staat aangesproken (€ 2 miljoen).

Artikel 16 Openbaar Vervoer en Spoor

Tabel budgettaire gevolgen van beleid, beleidsartikel 16 (Tweede supplettoire begroting jaar 2018) (Bedragen x € 1.000)

16	Openbaar vervoer en spoor	Vastgestelde begroting	Stand 1 ^e supplettoire begroting (2)	Mutaties 2 ^e supplettoire begroting (3)		Stand 2 ^e supplettoire begroting (4)=(2+3)
				Mutaties Miljoenen nota	Overige mutaties 2 ^e supplettoire begroting	
Verplichtingen		7.846	7.465	245	- 784	6.926
Waarvan garantieverplichtingen						
Uitgaven		18.622	18.976	316	- 2.909	16.383
Waarvan juridisch verplicht			88%			94%
16.01	Spoor	18.622	18.976	316	- 2.909	16.383
16.01.01	Opdrachten	6.382	6.634	269	- 1.809	5.094
16.01.02	Subsidies	8.934	9.036	30	- 1.100	7.966
	– <i>Subsidieregeling Derde Spoor</i>	0	0	0	- 1.100	- 1.100
	– <i>Overige subsidies</i>	8.934	9.036	30	0	9.066
16.01.03	Bijdragen aan agentschappen	919	919	17		936
16.01.04	Bijdragen aan medeoverheden	2.287	2.287			2.287
16.01.05	Bijdragen aan internationale organisaties	100	100			100
Ontvangsten			0		143	143

Verplichtingen

De wijzigingen bij de Tweede supplettoire begroting 2018 zijn kleiner dan de gehanteerde norm en worden daarom niet uiteengezet (zie de leeswijzer).

16.01 Spoor

Overige opdrachten

De verlaging van het opdrachtenbudget (€ 1,8 miljoen) wordt voornamelijk veroorzaakt door een overboeking naar het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat ten behoeve van de toezichtstaken die Autoriteit Consumenten en Mededinging uitvoert in het kader van het Spoorwegwet.

16.01.02 Subsidies

Ten behoeve van de subsidieregeling Derde Spoor worden middelen (€ 1,1 miljoen) overgeheveld naar het Infrastructuurfonds doordat er minder aanspraak op de regeling wordt gemaakt dan verwacht.

Artikel 17 Luchtvaart

Tabel budgettaire gevolgen van beleid, beleidsartikel 17 (Tweede suppletoire begroting jaar 2018) (Bedragen x € 1.000)

17	Luchtvaart	Vastgestelde begroting	Stand 1 ^e suppletoire begroting (2)	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (3)		Stand 2 ^e suppletoire begroting (4)=(2+3)
				Mutaties Miljoenen nota	Overige mutaties 2 ^e suppletoire begroting	
Verplichtingen		38.305	54.365	- 20.217	- 12.418	21.730
Waarvan garantieverplichtingen		23.000	23.000	- 23.000		
Uitgaven		15.162	18.097	2.029	1.051	21.177
Waarvan juridisch verplicht			92%			88%
17.01	Luchtvaart	15.162	18.097	2.029	1.051	21.177
17.01.01	Opdrachten	4.926	7.103	2.660	1.966	11.729
	– Opdrachten GIS	284	284	0	1.073	1.357
	– Overige Opdrachten	4.642	6.819	2.660	893	10.372
17.01.02	Subsidies	3.474	4.232	32	- 972	3.292
17.01.03	Bijdragen aan agentschappen	5.186	5.186	- 663	- 279	4.244
	– Waarvan bijdrage aan KNMI	14	14			14
	– Waarvan bijdrage aan RWS	424	424	3	- 279	148
	– Waarvan bijdrage aan RWS (Caribisch Nederland)	4.748	4.748	- 666		4.082
17.01.04	Bijdragen aan medeoverheden		0		504	504
	– Bijdragen aan medeoverheden Caribisch Nederland		0		504	504
17.01.05	Bijdragen aan internationale organisaties	1.476	1.476		- 296	1.180
17.01.06	Bijdragen aan ZBO's/RWT's	100	100		128	228
	– LVNL	100	100		128	228
Ontvangsten		1.115	1.925		- 311	1.614

Verplichtingen

Bij deze Tweede Suppletoire begroting 2018, wordt verplichtingenbudget (€ 13,9 miljoen) vanuit 2018 naar de juiste jaren verplaatst om aan te sluiten bij de kasbudgetten in die betreffende jaren. De kasbudgetten zijn eerder al in de juiste jaren geplaatst. Het betreffen de middelen voor wederopbouw van de luchthaven en erosieproblematiek van de klif op Sint Eustatius. Deze middelen zijn middels een Incidentele suppletoire begroting in 2018 toegevoegd aan de begroting van lenW.

17.01 Luchtvaart

17.01.01 Opdrachten

De belangrijkste mutaties bij Najaarsnota zijn de volgende. In 2018 zijn percelen aangekocht van eigenaren met een grondpositie in het geluids- en veiligheidssloopzone Schiphol (GIS) binnen het Lucht- haven indelingsbesluit. Daarnaast wordt rekening gehouden met uitgaven in het kader van de klacht- en garantieregeling en het betalen van schadeclaims. Hiervoor is het opdrachtenbudget met € 1,1 miljoen opgehoogd.

Er zijn minder opdrachten verleend waarvoor van de Federal Aviation Administration (FAA) gelden worden ontvangen. Het betreft een verlaging van € 0,6 miljoen.

Voor de voorbereiding en aanbesteding van het herstel van de klif Fort Oranje in Sint-Eustatius is een bijdrage van € 0,7 miljoen van het ministerie Binnenlandse Zaken ontvangen.

De bijdrage voor compenserende maatregelen tijdens de tijdelijke sluiting van de baan Saba (€ 0,5 miljoen) zijn overgeboekt van het opdrachten- budget naar het budget bijdragen aan medeoverheden.

17.01.02 Subsidies

Dit betreft voornamelijk de overboeking van het subsidiebudget van Vliegveld Twente van € 0,75 miljoen, omdat de subsidie ten behoeve van de luchthaven Twente niet meer in 2018 zal plaatsvinden. Dit budget wordt overgeboekt naar het opdrachtenbudget en is noodzakelijk op grond van de regelgeving behorende bij het isolatieprogramma Lelystad.

Artikel 18 Scheepvaart en Havens

Tabel budgettaire gevolgen van beleid, beleidsartikel 18 (Tweede supplettoire begroting jaar 2018) (Bedragen x € 1.000)

18	Scheepvaart en Havens	Vastge- stelde begroting	Stand 1 ^e supplettoire begroting (2)	Mutaties 2 ^e supplettoire begroting (3)		Stand 2 ^e supplettoire begroting (4)=(2+3)
				Mutaties Miljoenen nota	Overige mutaties 2 ^e supplettoire begroting	
Verplichtingen		4.576	63.557	9.768	- 28.697	44.628
Waarvan garantieverplichtingen						
Uitgaven		25.396	41.083	297	- 2.052	39.328
Waarvan juridisch verplicht			93%			94%
18.01	Scheepvaart en havens	25.396	41.083	297	- 2.052	39.328
18.01.01	Opdrachten	17.561	30.329	39	- 3.321	27.047
	- Topsector Logistiek	8.071	18.708	- 120	- 3.037	15.551
	- Havens Caribisch Nederland	7.805	9.344	368	7	9.719
	- Overige Opdrachten	1.685	2.277	- 209	- 291	1.777
18.01.02	Subsidies	5.044	7.984	81		8.124
	- Topsector Logistiek	4.935	6.460	29		6.489
	- Overige Subsidies	109	1.524	52	59	1.635
18.01.03	Bijdragen aan agentschappen	1.114	1.168	177	85	1.430
	- Waarvan bijdrage aan RWS	1.114	1.168	7	37	1.212
	- Waarvan bijdrage aan RVO		0	170	48	218
18.01.04	Bijdragen aan medeoverheden		0		1.145	1.145
	- Bijdragen aan medeoverheden Caribisch Nederland		0		1.145	1.145
18.01.05	Bijdragen aan internationale organisaties	1.677	1.602		- 20	1.582
	- Overige bijdragen aan internationale organisa- ties	1.677	1.602		- 20	1.582
Ontvangsten			200			200

Verplichtingen

De lagere verplichtingen bij de Tweede Suppletoire begroting 2018 worden voornamelijk veroorzaakt door vertraging in de aanbesteding van noodzakelijke zeehavenverbeteringen op Saba en Sint Eustatius (€ 24,6 miljoen). Deze middelen zijn in 2018 bij Incidentele Suppletoire begroting voor Wederopbouw Caribisch Nederland toegevoegd aan de begroting Hoofdstuk XII van IenW ten behoeve van de wederopbouw van de zeehavens van Saba en Sint Eustatius naar aanleiding van de orkaanschade.

Daarnaast is er vertraging in de uitvoering van diverse kleinere projecten vanuit het meerjarige programma Topsector Logistiek (€ 3,0 miljoen). Dit budget wordt conform afspraak vanuit de begroting Hoofdstuk XII teruggeboekt naar het Infrastructuurfonds waar het oorspronkelijk ook vandaan komt.

18.01 Scheepvaart en havens

18.01.01 Opdrachten

De lagere uitgaven bij de Tweede Suppletoire begroting 2018 worden voornamelijk veroorzaakt door vertraging in de uitvoering van diverse kleinere projecten vanuit het meerjarige programma Topsector Logistiek (€ 3,0 miljoen). Dit budget wordt conform afspraak vanuit Hoofdstuk XII teruggeboekt naar het Infrastructuurfonds waar het oorspronkelijk ook vandaan komt.

18.01.04 Bijdragen aan medeoverheden

Dit betreft een overboeking (€ 1,1 miljoen) vanuit het opdrachtenbudget havens Caribisch Nederland ten behoeve van een bijzondere uitkering aan Saba voor een eenmalige impuls en wederopbouw van de zeehaven.

Artikel 19 Uitvoering Milieubeleid en Internationaal

Tabel budgettaire gevolgen van beleid, beleidsartikel 19 (Tweede suppletoire begroting jaar 2018) (Bedragen x € 1.000)

19	Klimaat	Vastgestelde begroting	Stand 1° suppletoire begroting (2)	Mutaties 2° suppletoire begroting (3)		Stand 2° suppletoire begroting (4)=(2+3)
				Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2° suppletoire begroting	
Verplichtingen		44.148	51.104	6.131	997	58.232
Waarvan garantieverplicht						
Uitgaven		45.116	52.661	2.752	564	55.977
Waarvan juridisch verplicht			93%			97%
19.02	Internationaal beleid coördinatie en samenwerking	45.116	52.661	2.752	564	55.977
19.02.01	Opdrachten	5.338	5.236	1.227	- 1.288	5.175
	– Overige opdrachten	5.338	5.236	1.227	- 1.288	5.175
19.02.02	Subsidies	1.889	1.039	- 200	- 239	600
	– Interreg	1.889	1.039	- 200	- 288	551
	– Overige subsidies				49	49
19.02.03	Bijdragen aan agentschappen	35.935	43.142	2.389	791	46.322
	– Waarvan bijdrage aan RWS	205	284	49		333
	– Waarvan bijdrage aan RIVM	27.414	31.599	551	675	32.825

19	Klimaat	Vastgestelde begroting	Stand 1° suppletoire begroting (2)	Mutaties 2° suppletoire begroting (3)		Stand 2° suppletoire begroting (4)=(2+3)
				Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2° suppletoire begroting	
	– Waarvan bijdrage aan RVO	8.316	10.734	628	– 217	11.145
	– Overige bijdragen aan agentschappen		525	1.161	333	2.019
19.02.05	Bijdragen aan (inter)nationale organisaties	1.954	3.244	– 664	1.300	3.880
	– Overige bijdragen aan (inter)nationale organisaties	1.954	3.244	– 664	1.300	3.880
Ontvangsten		224.000	0	431		431

De wijzigingen bij de Tweede suppletoire begroting 2018 binnen dit artikel zijn kleiner dan de gehanteerde norm voor toelichting en worden daarom niet specifiek uiteengezet (zie de leeswijzer).

Artikel 20 Lucht en geluid

Tabel budgettaire gevolgen van beleid, beleidsartikel 20 (Tweede suppletoire begroting jaar 2018) (Bedragen x € 1.000)

20	Lucht en Geluid	Vastgestelde begroting	Stand 1° suppletoire begroting (2)	Mutaties 2° suppletoire begroting (3)		Stand 2° suppletoire begroting (4)=(2+3)
				Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2° suppletoire begroting	
Verplichtingen		20.374	16.348	999	970	18.317
Waarvan garantieverplichtingen						
Uitgaven		34.374	32.042	185	– 8.268	23.959
Waarvan juridisch verplicht			100%			100%
20.01	Gezonde lucht en tegengaan geluidhinder	34.374	32.042	185	– 8.268	23.959
20.01.01	Opdrachten	4.453	4.490	172	1.734	6.396
	– Overige opdrachten	4.453	4.490	172	1.734	6.396
20.01.03	Bijdragen aan agentschappen	804	900	21		921
	– Waarvan bijdrage aan RWS	804	900	21		921
20.01.04	Bijdragen aan medeoverheden	28.719	26.254		– 10.115	16.139
	– Uitvoering geluidsanering	17.480	15.015		– 1.000	14.015
	– Programma NSL	11.239	11.239		– 9.115	2.124
20.01.07	Bekostiging	398	398	– 8	113	503
	– Overige bekostiging	398	398	– 8	113	503
Ontvangsten						

Verplichtingen

De verhoging van het verplichtingenbudget wordt met name veroorzaakt door een opdracht van RWS voor transitiegericht inkopen en voor het project emissiereducties als gevolg van maatregelen in het Schone Lucht Akkoord.

Uitgaven

20.01 Gezonde lucht en tegengaan geluidshinder

Overige opdrachten

De verhoging van het kasbudget betreft met name een overboeking vanuit artikel 21.07 uit niet gerealiseerde middelen voor de Demonstratieregeling Klimaattechnologieën en -innovaties in transport (DKTI-Transport). De ophoging van het budget voor de DKTI-Transport met € 1,5 miljoen wordt ingezet voor diverse opdrachten op het terrein van gezonde lucht en geluid.

Programma NSL

De verlaging van het kasbudget wordt met name veroorzaakt door overboekingen naar het gemeentefonds en het btw-compensatiefonds met betrekking tot het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit 2018 (NSL) van in totaal € 9,5 miljoen.

Artikel 21 Duurzaamheid

Tabel budgettaire gevolgen van beleid, beleidsartikel 21 (Tweede supplettoire begroting jaar 2018) (Bedragen x € 1.000)

21	Duurzaamheid	Vastgestelde begroting	Stand 1 ^e supplettoire begroting (2)	Mutaties 2 ^e supplettoire begroting (3)		Stand 2 ^e supplettoire begroting (4)=(2+3)
				Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2 ^e supplettoire Begroting	
Verplichtingen		35.176	67.468	- 5.613	- 2.846	59.009
Waarvan garantieverplichtingen						
Uitgaven		34.421	65.268	- 5.254	- 6.441	53.573
Waarvan juridisch verplicht			79%			98%
21.04	Duurzaamheidsinstrumentarium	237	427	- 143	124	408
21.04.01	Opdrachten	237	427	- 143	124	408
	- Overige opdrachten	237	427	- 143	124	408
21.05	Duurzame productketens	18.276	27.316	- 1.991	- 61	25.264
21.05.01	Opdrachten	9.617	12.993	- 5.356	625	8.262
	- Overige opdrachten	9.617	7.993	- 2.415	1.074	6.852
	- Transitie inkopen		5.000	- 2.941	- 449	1.610
21.05.02	Subsidies	1.620	7.533	2.607	- 5.037	5.103
	- Chemische recycling kunststof		5.000	- 1.434	- 694	2.872
	- Subsidies duurzame productketens	1.620	2.533	- 250	- 52	2.231
	- Subsidies Caribisch Nederland		0	4.291	- 4.291	0
21.05.03	Bijdragen aan agentschappen	7.039	6.570	508	60	7.138
	- Waarvan bijdrage aan RWS	7.039	6.570	508	60	7.138
21.05.04	Bijdragen aan medeoverheden		0		4.291	4.291
	- Overige bijdragen aan medeoverheden Caribisch Nederland		0		4.291	4.291
21.05.06	Bijdragen aan ZBO's / RWT's		220	250		470
21.06	Natuurlijk kapitaal	1.206	2.500	- 1.950	283	833
21.06.01	Opdrachten	891	2.500	- 1.950	283	833
	- Overige opdrachten	891	2.500	- 1.950	283	833
21.06.02	Subsidies	315	0			0
	- Overige subsidies	315	0			0
21.07	Duurzame mobiliteit	14.702	35.025	- 1.170	- 6.787	27.068
21.07.01	Opdrachten	9.987	6.943	- 1.600	- 2.308	3.035
	- Duurzaamheid	9.740	6.272	- 1.600	- 2.180	2.492
	- Overige opdrachten	247	671		- 128	543
21.07.02	Subsidies	452	23.419	327	- 4.993	18.753
	- Subsidies duurzame mobiliteit	452	23.419	327	- 4.993	18.753
21.07.03	Bijdragen aan agentschappen	4.263	4.663	103	514	5.280
	- Waarvan bijdrage aan KNMI	178	178			178

21	Duurzaamheid	Vastgestelde begroting	Stand 1 ^e suppletoire begroting (2)	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (3)		Stand 2 ^e suppletoire begroting (4)=(2+3)
				Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2 ^e suppletoire Begroting	
	- Waarvan bijdrage aan RWS	1824	2.224	47		2.271
	- Overige bijdragen aan agentschappen	2.261	2.261	56	514	2.831
Ontvangsten			0	106	106	

Verplichtingen

De lagere verplichtingen worden met name veroorzaakt door een overboeking naar het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. In het kader van de zero-emissie stadslogistiek (Green Deal ZES) is voor de ondersteuning aan de gemeenten € 3,6 miljoen beschikbaar gesteld. Daarnaast vindt er ook een overboeking plaats naar het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap voor de programmamiddelen 1^e tranche Praktijkgericht Onderzoek van Afval Naar Grondstof (PRO VANG) van € 1 miljoen. Daarentegen is het verplichtingenbudget voor Circulaire Economie opgehoogd met € 2 miljoen zodat het verplichtingenbudget weer in lijn is met het huidige kasbudget.

Uitgaven

21.05 Duurzame productketens

Subsidies Caribisch Nederland

De verlaging van het subsidiebudget wordt met name veroorzaakt door een overboeking binnen artikelonderdeel van Subsidies Caribisch Nederland naar Overige bijdragen aan medeoverheden Caribisch Nederland. Het subsidiebudget wordt ingezet voor de wederopbouw op Caribisch Nederland na de orkaan Irma (€ 2,2 miljoen) en voor afvalbeheer op Bonaire (€ 2,1 miljoen).

21.07 Duurzame mobiliteit

Duurzaamheid

De verlaging van het kasbudget wordt met name veroorzaakt door de overboeking naar het Ministerie van binnenlandse zaken koninkrijksrelaties van € 3,6 miljoen in het kader van de Green Deal ZES (zie verplichtingen). Hiertegenover staat een ophoging van het kasbudget met € 1,5 miljoen vanuit de Demonstratieregeling Klimaattechnologieën en -innovaties in transport (DKTI-Transport), zie hieronder.

Subsidie duurzame mobiliteit

In 2018 is er een lagere realisatie bij de uitvoering van de DKTI-Transport. € 3 miljoen van het niet-gerealiseerde deel van de DKTI-Transport in 2018 wordt ingezet voor de uitvoering verkeersemissies (art. 20) en uitvoering DUMO en brandstofvisie (art. 21).

Overige bijdragen aan agentschappen

De verhoging van het uitgavenbudget betreft een overboeking van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat van € 0,5 miljoen voor de opdracht energie en vervoer bij de Nederlandse Emissie-autoriteit.

Artikel 22 Omgevingsveiligheid en milieurisico's

Tabel budgettaire gevolgen van beleid, beleidsartikel 22 (Tweede suppletore begroting jaar 2018) (Bedragen x € 1.000)

22	Omgevingsveiligheid en milieurisico's	Vastge- stelde begroting	Stand 1 ^e suppletore begroting (2)	Mutaties 2 ^e suppletore begroting (3)		Stand 2 ^e suppletore begroting (4)=(2+3)
				Mutaties Miljoenen- nota	Overige mutaties 2 ^e suppletore begroting	
Verplichtingen		28.439	37.510	8.394	1.474	47.378
Waarvan garantieverplichtingen						
Uitgaven		34.937	45.743	6.428	- 496	51.675
Waarvan juridisch verplicht			90%			94%
22.01	Veiligheid chemische stoffen	7.115	10.999	487	- 2.844	8.642
22.01.01	Opdrachten	4.999	6.201	227	- 1.784	4.644
	- Overige opdrachten	4.999	6.201	227	- 1.784	4.644
22.01.02	Subsidies	175	2.507	210	- 1.060	1.657
	- Overige subsidies	175	2.507	210	- 1.060	1.657
22.01.03	Bijdragen aan agentschappen	1.941	2.291	50		2.341
	- Waarvan bijdrage aan RWS	1.941	2.291	50		2.341
22.02	Veiligheid biotechnologie	3.000	3.000		398	3.398
22.02.01	Opdrachten	3.000	3.000		398	3.398
	- Overige opdrachten	3.000	3.000		398	3.398
22.03	Veiligheid bedrijven en transport	24.822	31.744	5.941	1.950	39.635
22.03.01	Opdrachten	4.655	569	4.996	- 379	5.186
	- Overige opdrachten	4.655	569	4.996	- 379	5.186
22.03.02	Subsidies	15.372	26.172	900	2.369	29.441
	- Subsidie asbest	12.591	24.291	- 1.200	2.000	25.091
	- Overige subsidies	2.781	1.881	2.100	369	4.350
22.03.03	Bijdragen aan agentschappen	1.749	1.957	45		2.002
	- Waarvan bijdrage aan RWS	1.749	1.957	45		2.002
22.03.04	Bijdragen aan medeoverheden		0		100	100
22.03.09	Inkomensoverdrachten	3.046	3.046		- 140	2.906
	- Overige inkomensoverdrachten	3.046	3.046		- 140	2.906
Ontvangsten		250	2.432		959	3.391

Verplichtingen

De hogere verplichtingen worden met name veroorzaakt door het naar voren halen van verplichtingenbudget uit 2019 voor de subsidieregeling asbest. De uitgaven voor de subsidieregeling zullen volgend jaar plaatsvinden. De verplichting wordt hiervoor zoals gebruikelijk al een jaar eerder, in 2018, aangegaan. Het totaal aan middelen voor deze regeling blijft onveranderd op € 75 miljoen voor de periode tot en met 2019.

Uitgaven

22.01 Veiligheid chemische stoffen

Overige opdrachten

De verlaging van het kasbudget komt met name door een overboeking van € 1,3 miljoen naar het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Dit betreft een overboeking voor het aandeel van het Ministerie

van Infrastructuur en Waterstaat voor de basisfinanciering College Toelating Gewasbeschermingsmiddelen 2018 (CTGB). Het kasbudget wordt bovendien verlaagd door de overboeking binnen artikel van € 0,5 miljoen naar de subsidieregeling asbest (artikel 22.03). Met deze subsidieregeling wordt de versnelling voor de sanering van asbestdaken gerealiseerd. Het totaal aan middelen voor deze regeling blijft onveranderd op € 75 miljoen voor de periode tot en met 2019.

Overige subsidies

De verlaging van het kasbudget komt met name door de overboeking binnen artikel van € 0,8 miljoen naar de subsidieregeling asbest (artikel 22.03).

22.03 Veiligheid bedrijven en transport

Subsidie asbest

De verhoging van het kasbudget komt met name door de overboeking (€ 1,3 miljoen) van artikel 22.01 naar artikel 22.03 voor de subsidieregeling asbest.

Artikel 23 Meteorologie, seismologie en aardobservatie

23	Meteorologie, seismologie en aardobservatie	Vastgestelde begroting	Stand 1° suppletoire begroting (2)	Mutaties 2° suppletoire begroting (3)		Stand 2° suppletoire begroting (4)=(2+3)
				Mutaties Miljoenen nota	Overige mutaties 2° suppletoire begroting	
Verplichtingen		49.568	49.508	1.607	979	52.094
Waarvan garantieverplichtingen						
Uitgaven		50.508	50.448	1.613	113	52.174
Waarvan juridisch verplicht			100%			100%
23.01	Meteorologie en seismologie	24.751	24.691	7.713	113	32.517
23.01.03	Bijdrage aan het agentschap KNMI	23.811	23.751	7.713	113	31.577
	– Meteorologie	23.175	23.115	7.397	113	30.625
	– Seismologie	636	636	316	0	952
23.01.05	Bijdragen aan (inter)nationale organisaties	940	940			940
	– Contributie WMO (HGIS)	940	940			940
23.02	Aardobservatie	25.757	25.757	- 6.100		19.657
23.02.03	Bijdrage aan het agentschap KNMI	25.757	25.757	- 6.100		19.657
	– Aardobservatie	25.757	25.757	- 6.100		19.657
Ontvangsten		0	0	0	0	0

Verplichtingen

De verplichtingenmutaties zijn een weerspiegeling van de onderstaande toegelichte kasmutaties.

23.01 Meteorologie, seismologie en aardobservatie

Het KNMI heeft onderzocht hoe de toekomstvastheid van het instituut geborgd kan worden. Zowel voor wat betreft haar bedrijfsvoering als haar taken gelet op technologische ontwikkeling. Naar aanleiding van besluitvorming over dit programma (Basale Dienstverlening+) worden aanvullende middelen beschikbaar gesteld (€ 6,4 miljoen). Ook wordt het KNMI

vanuit een centraal budget gedeeltelijk gecompenseerd voor de uitgaven in het kader van de Participatiewet.

Daarnaast ontvangt het KNMI een bijdrage voor aanvullende taken met betrekking tot het inrichten van de functie met betrekking tot Space Weather en het uitvoeren van Broeikasgasmetingen in 2018 (€ 0,61 miljoen) en wordt vanuit een centraal budget het KNMI gedeeltelijk gecompenseerd voor de uitgaven in het kader van de Participatiewet.

23.02 Aardobservatie

Er vindt een kasschuifplaats voor de contributie met betrekking tot aardobservatie om de middelen aan te laten sluiten bij de te verwachten programmering.

Artikel 24 Handhaving en Toezicht

Tabel budgettaire gevolgen van beleid, beleidsartikel 24 (Tweede suppletoire begroting jaar 2018) (Bedragen x € 1.000)

24	Handhaving en toezicht	Vastgestelde begroting	Stand 1° suppletoire begroting (2)	Mutaties 2° suppletoire begroting (3)		Stand 2° suppletoire begroting (4)=(2+3)
				Mutaties Miljoenen nota	Overige mutaties 2° suppletoire begroting	
Verplichtingen		103.314	103.314	7.233	6.132	116.679
Waarvan garantieverplichtingen						
Uitgaven		103.314	103.314	7.233	6.132	116.679
Waarvan juridisch verplicht			100%			99%
24.01	Handhaving en toezicht	103.314	103.314	7.233	6.132	116.679
24.01.03	Bijdragen aan agentschappen	103.314	103.314	7.233	6.132	116.679
Ontvangsten						

Verplichtingen

De verplichtingenmutaties zijn een weerspiegeling van de onderstaande toegelichte kasmutaties.

24.01 Bijdrage aan agentschap

De ILT ontvangt vanuit het moederdepartement o.a. een bijdrage voor de kosten van het ICT-beheer bij de shared serviceorganisatie Dienst ICT Uitvoering (DICTU) (€ 2,3 miljoen). Daarnaast ontvangt ILT o.a. een bijdrage voor het de beheerskosten van de applicatie Inspectievew Milieu (€ 1,1 miljoen), een bijdrage voor het programma Zwavel (€ 0,5 miljoen) en compensatie voor Kiwa (€ 0,4 miljoen). Tot slot heeft de ILT nog een aantal kleinere bijdragen ontvangen bijvoorbeeld voor wijzigingen in maritieme regelgeving, hoogwaterveiligheid.

Reorganisatie Koers

Deze mutatie (€ 1,1 miljoen) betreft een eenmalige goedgekeurde bijdrage van het moederdepartement in het kader van voorbereidende werkzaamheden met het oog op de in 2019 verwachte reorganisatiekosten die volgt uit het «vernieuwingsprogramma Koers ILT».

Artikel 25 Brede Doeluitkering (BDU)

Tabel budgettaire gevolgen van beleid, beleidsartikel 25 (Tweede suppletoire begroting jaar 2018) (Bedragen x € 1.000)

25	Brede doeluitkering	Vastge- stelde begroting	Stand 1° suppletoire begroting (2)	Mutaties 2° suppletoire begroting (3)		Stand 2° suppletoire begroting (4)=(2+3)
				Mutaties Miljoenen- nota	Overige mutaties 2° suppletoire begroting	
Verplichtingen		881.534	888.409	36.837	20.220	945.466
Waarvan garantieverplichtingen						
Uitgaven		881.588	911.155	18.419	0	929.574
Waarvan juridisch verplicht			100%			100%
25.01	Brede doeluitkering	881.588	911.155	18.419	0	929.574
Ontvangsten						

Verplichtingen

De hogere verplichting is het resultaat van een overheveling vanuit het Infrastructuurfonds (€ 20,2 miljoen) ten behoeve van het kwaliteitsprogramma Blankenburgverbinding.

Artikel 26 Bijdrage Investeringsfondsen

Tabel budgettaire gevolgen van beleid, beleidsartikel 26 (Tweede suppletoire begroting jaar 2018) (Bedragen x € 1.000)

26	Bijdrage investeringsfondsen	Vastge- stelde begroting	Stand 1° suppletoire begroting (2)	Mutaties 2° suppletoire begroting (3)		Stand 2° suppletoire begroting (4)=(2+3)
				Mutaties Miljoenen- nota	Overige mutaties 2° suppletoire begroting	
Verplichtingen		6.564.953	7.009.852	- 622.143	- 78.204	6.309.505
Uitgaven		6.564.953	7.009.852	- 622.143	- 56.884	6.330.825
26.01	Bijdrage Investeringsfondsen	5.675.020	6.123.588	- 608.360	- 59.679	5.455.549
26.01.01	Bijdrage aan het Infrastructuurfonds - Bijdrage IF	5.675.020	6.123.588	- 608.360	- 59.679	5.455.549
26.02	Bijdrage Investeringsfondsen	889.933	886.264	- 13.783	2.795	875.276
26.02.01	Bijdrage aan het Deltafonds - Bijdrage DF	889.933	886.264	- 13.783	2.795	875.276
Ontvangsten						

Voor een specificatie van de mutaties wordt verwezen naar de Tweede suppletoire begrotingen 2018 van het Infrastructuurfonds en het Deltafonds.

2.3 De niet-beleidsartikelen

Artikel 97 Algemeen Departement

Algemeen, niet-beleidsartikel 97 (Tweede suppletoire begroting jaar 2018) (Bedragen x € 1.000)

97	Algemeen departement	Vastge- stelde begroting	Stand 1° suppletoire begroting (2)	Mutaties 2° suppletoire begroting (3)		Stand 2° suppletoire begroting (4)=(2+3)
				Mutaties Miljoenen nota	Overige mutaties 2° suppletoire begroting	
Verplichtingen		54.487	130.146	3.526	4.128	137.800
Uitgaven		57.813	117.830	3.526	1.021	122.377
97.01	Algemeen departement	57.813	101.830	3.526	1.021	106.377
97.01.01	Opdrachten	29.429	73.446	882	1.272	75.600
	– Overige Opdrachten	15.644	16.133	594	– 428	16.299
	– Regeringsvliegtuig	6.735	50.263	22	– 36	50.249
	– DCC	7.050	7.050	266	1.736	9.052
97.01.02	Subsidies	1.450	1.450	159	– 91	1.518
	– Overige Subsidies	1.450	1.450	159	– 91	1.518
97.01.03	Bijdragen aan agentschappen	21.707	21.707	2.422	0	24.129
	– Waarvan bijdrage aan agentschap ILT	12.471	12.471			12.471
	– Waarvan bijdrage aan agentschap KNMI	213	213	2.370		2.583
	– Waarvan bijdrage aan agentschap RWS	2.579	2.579	52		2.631
	– Overige Bijdragen aan agentschappen	6.444	6.444			6.444
97.01.06	Bijdragen aan ZBO's/RWT's	5.227	5.227	63	– 160	5.130
	– StAB	5.227	5.227	63	– 160	5.130
97.02	Sanering Thermphos		16.000			16.000
97.02.02	Subsidies		16.000			16.000
	– Sanering Thermphos		16.000			16.000
Ontvangsten		1.101	3.657			3.657

97.01 lenW- brede programmamiddelen

Opdrachten

De toename van opdrachten betreft overwegend bijdragen aan het Departementale Crisis Centrum (DCC) dat is ondergebracht bij RWS. Door de droogte zijn er problemen geconstateerd met het waterpeil en daarom is er een noodmaatregel ingesteld om de drinkwatervoorziening in het IJsselmeer op peil te houden. Gekozen is voor een maatregel waarbij wateraanvoer via boten plaatsvindt. Daarnaast betreft het uitgaven ten behoeve van de Evaluatie crisishulp orkanen Caribisch gebied en de Nationale Nucleaire oefening.

Artikel 98 Apparaatsuitgaven kerndepartement

Apparaatsuitgaven kerndepartement, niet-beleidsartikel 98 (Tweede suppletoire begroting jaar 2018) (Bedragen x € 1.000)

98	Apparaatsuitgaven kerndepartement	Vastgestel- de begroting	Stand 1° suppletoire begroting (2)	Mutaties 2° suppletoire Begroting (3)		Stand 2° suppletoire begroting (4)=(2+3)
				Mutaties Miljoenen nota	Overige mutaties 2° suppletoire begroting	
Verplichtingen		280.211	277.222	17.137	– 2.153	292.206
Uitgaven		284.403	292.708	17.945	– 7.342	303.311
98.01	Personele uitgaven	203.408	210.291	19.041	– 1.292	228.040
	– waarvan eigen personeel	179.514	179.357	15.788	802	195.947
	– waarvan inhuur externen	13.854	20.894	5.292	– 1.899	24.287
	– waarvan overige personele uitgaven	10.040	10.040	– 2.039	– 195	7.806

98	Apparaatsuitgaven kerndepartement	Vastgestelde begroting	Stand 1° suppletoire begroting (2)	Mutaties 2° suppletoire Begroting (3)		Stand 2° suppletoire begroting (4)=(2+3)
				Mutaties Miljoenen nota	Overige mutaties 2° suppletoire begroting	
98.02	Materiele uitgaven	80.995	82.417	- 1.096	- 6.050	75.271
	- waarvan ICT	17.991	20.707	3.961	- 13.882	10.786
	- waarvan bijdrage aan SSO's	44.259	42.699	- 2.079	11.842	52.462
	- waarvan overige materiële uitgaven	18.745	19.011	- 2.978	- 4.010	12.023
Ontvangsten		5.430	14.888	0	292	15.180

Verplichtingen

De verplichtingmutaties zijn een weerspiegeling van de onderstaande toegelichte kasmutaties. Het verschil wordt overwegend veroorzaakt doordat er meerjarige verplichtingen zijn aangegaan in 2018 waarvan de kasuitgaven in latere jaren zijn voorzien.

98.01 Personele uitgaven

De lagere personele uitgaven zijn overwegend het gevolg van vertragingen bij de projecten Beter Benutten en ERTMS waardoor er minder is uitgegeven aan externe inhuur. Daarnaast is er minder aan post-actieve werknemers uitgekeerd dan het vooraf geraamde bedrag.

98.02 Materiële uitgaven

De lagere kosten voor ICT wordt overwegend veroorzaakt door uitbesteding van een deel van de kantoorautomatisering aan rijksbrede SSO's. Daarnaast zijn de uitgaven voor ICT lager als gevolg van vertraging in het onderzoek naar de vervanging van het bedrijfsvoeringssysteem SAP en een niet uitgevoerde upgrade van het documentmanagementsysteem HPRM. De lagere reguliere materiële uitgaven zijn het gevolg van een overboeking van budget naar de agentschappen RWS, KNMI en ILT voor compensatie van gemaakte kosten in het kader van de Participatiewet en een herschikking ter dekking van het Luchtvaartdossier.

Artikel 99 Nominaal en onvoorzien

Nominaal en onvoorzien, niet-beleidsartikel 99 (Tweede suppletoire begroting jaar 2018) (Bedragen x € 1.000)

99	Nominaal en onvoorzien	Vastgestelde begroting	Stand 1° suppletoire begroting (2)	Mutaties 2° suppletoire begroting (3)		Stand 2° suppletoire begroting (4)=(2+3)
				Mutaties Miljoenen nota	Overige mutaties 2° suppletoire begroting	
	Verplichtingen	108	145.421	- 165.615		- 20.194
	Uitgaven	108	145.421	- 165.481		- 20.060
99.01	Nominaal en onvoorzien	108	145.421	- 165.481		- 20.060
Ontvangsten						

De wijzigingen bij Tweede suppletoire binnen dit artikel zijn kleiner dan de gehanteerde norm en worden daarom niet uiteengezet (zie de leeswijzer).

99.01 Onvoorzien

In afwachting van een concrete invulling is op dit artikel een structurele reeks onderuitputting van € 20 miljoen, oplopend naar € 23 miljoen vanaf 2021 ingeboekt. De concrete invulling vindt plaats in de periode tussen de najaarsnota en de Slotwet.

Onderuitputting op de verschillende budgetten van deze begroting zal in de Slotwet worden geboekt naar dit artikel met als doel de minregel technisch tegen te boeken. Met deze werkwijze is geen sprake van overbesteding van dit artikel.

2.4 De agentschappen

Conform de Rijksbegrotingsvoorschriften worden hieronder de exploitatie en kasstroomoverzichten opgenomen van agentschappen waarbij sprake is van cumulatieve mutaties (in totaal) groter dan 5% van de oorspronkelijk vastgestelde begroting of cumulatieve mutaties (in totaal) groter dan € 20 miljoen ten opzichte van de oorspronkelijk vastgestelde begroting.

Rijkswaterstaat

Exploitatieoverzicht Baten-lastenagentschap Rijkswaterstaat. Suppletore begroting 2018 (Tweede suppletore begroting) (bedragen X € 1.000)

Omschrijving	(1)	(2)	(3)	(4)=(1)+(2)+(3)
	Vastgestelde begroting	Mutaties 1 ^e suppletore begroting	Mutaties 2 ^e suppletore begroting	Totaal geraamd
Baten				
Omzet lenW	2.275.607	- 5.258	169.412	2.439.761
Omzet nutv werkzaamheden		368.508	- 423.515	- 55.007
Omzet overige departementen	28.360		32.086	60.446
Omzet derden	181.970		13.330	195.300
Rentebaten	800		- 800	0
Vrijval voorzieningen			7.621	7.621
Bijzondere baten	3.000		- 500	2.500
Totaal baten	2.489.737	363.250	- 202.366	2.650.621
Lasten				
Apparaatskosten	1.032.391	718	33.271	1.066.380
- Personele kosten	788.468	718	64.094	853.280
<i>Waarvan eigen personeel</i>	728.953	718	50.697	780.368
<i>Waarvan inhuur externen</i>	58.015		14.897	72.912
<i>Waarvan overige personele kosten</i>	1.500		- 1.500	0
- Materiële kosten	243.923		- 30.823	213.100
<i>Waarvan apparaat ICT</i>	30.000		4.903	34.903
<i>Waarvan bijdrage aan SSO's</i>	56.000		- 8.693	47.307
<i>Waarvan overige materiële kosten</i>	157.923		- 27.033	130.890
Onderhoud	1.399.623	362.532	- 250.655	1.511.500
Rentelasten	8.748		- 4.998	3.750
Afschrijvingskosten	39.975		- 10.118	29.857
- Materieel	38.500		- 10.847	27.653
<i>Waarvan apparaat ICT</i>	6.000		- 2.148	3.852
- Immaterieel	1.475		729	2.204
Overige lasten			20.410	20.410
- Dotaties voorzieningen			3.002	3.002
- Bijzondere lasten			17.408	17.408
Totaal lasten	2.480.737	363.250	- 212.090	2.631.897
Saldo van baten en lasten	9.000	0	9.724	18.724

Omschrijving	(1)	(2)	(3)	(4)=(1)+(2)+(3)
	Vastgestelde begroting	Mutaties 1 ^e suppletoire begroting	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting	Totaal geraamd
Dotatie aan reserve Rijksrederij	- 9.000		- 1.242	7.758
Te verdelen resultaat	0	0	10.966	10.966

Toelichting

Baten

Omzet lenW

De omzet moederdepartement is met name verhoogd als gevolg van een vergoeding voor het niet volledig kunnen verhalen van schade bij schadevaren en -rijden (€ 42,6 mln.), de uitkering van de loon- en prijsbijstelling 2018 (€ 41,6 mln.), een bijdrage voor de onverwachte reparaties aan de Merwedeburg (€ 32,1 mln.), een vergoeding voor de kosten samenhangend met het incident en de reparatie van de stuw Grave (€ 16,1 mln.), een bijdrage voor de sanering van grond bij steunpunten (€ 14,3 mln.), een bijdrage aan het Security Operations Centre van RWS (€ 8,9 mln.), een overboeking vanuit het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat t.b.v. het Maritiem Informatievoorziening Servicepunt (€ 5,7 mln.), een toevoeging voor het beheer en onderhoud van de tunnel technische installaties van de A4 Delft-Schiedam (€ 5,3 mln.) en een bijdrage voor de hogere ICT uitgaven (€ 5,0 mln.). Tegenover deze verhogingen staat een verlaging van de omzet moederdepartement met € 21,3 mln. als gevolg van de hervakeling met het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) en het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK).

Omzet nog uit te voeren werkzaamheden

De verwachting is dat de balanspost nog uit te voeren werkzaamheden (NUTW) dit jaar met circa € 55,0 mln. toeneemt van circa € 368,5 mln. ultimo 2017 naar circa € 423,5 mln. ultimo 2018. Zie verder de toelichting onder de post Onderhoud bij de Lasten.

Omzet overige departementen

De verwachte verhoging van de omzet overige departementen wordt met name veroorzaakt door de apparaats- en programmakosten die RWS bij het Ministerie van BZK en het Ministerie van EZK in rekening brengt voor de werkzaamheden in het kader van Beleidsondersteuning en Advisering en de Omgevingswet.

Omzet derden

De verwachte toename van de omzet derden wordt met name veroorzaakt door extra opbrengsten in het kader van Werken voor en met Partners en meer beheeropbrengsten op het areaal van RWS.

Rentebaten

Deze baten hebben voornamelijk betrekking op vergoedingen over de rekening-courant en korte termijndeposito's die door Rijkswaterstaat worden aangehouden. Omdat er vanwege de relatief lagere rentestanden

gedurende 2018 geen korte termijndeposito's worden aangehouden, worden er over 2018 geen rentebaten gerealiseerd.

Vrijval voorzieningen

In 2018 wordt een vrijval uit de Reorganisatievoorziening (loonkosten VWNW kandidaten en toekomstige maatwerkafspraken) verwacht.

Bijzondere baten

De geraamde bijzondere baten betreffen voornamelijk verwachte boekwinst op de verkoop van vaste activa. Deze verwachte boekwinst is naar beneden bijgesteld.

Lasten

Personele kosten

De verwachte verhoging van de personele kosten is met name het gevolg van de CAO loonstijging per 1 juli 2018 van 3% en het aantrekken van capaciteit voor de groeiende onderhoudsopgave en voor het Werken voor en met Partners. Daarnaast zijn de verwachte kosten voor het Corporate Learning Center begroot onder de materiele kosten, maar worden deze verantwoord onder de personele kosten. Hiervoor is nu gecorrigeerd.

Materiele kosten

De verwachte kosten voor het Corporate Learning Center zijn begroot onder de materiele kosten maar worden deze verantwoord onder de personele kosten. Hiervoor is nu gecorrigeerd. Daarnaast zijn de verwachte materiele kosten in 2018 meer in lijn gebracht met de lagere realisaties in voorgaande jaren.

Onderhoud

Het beschikbare budget voor Onderhoud is in 2018 met name verhoogd als gevolg van de NUTW ultimo 2017 (€ 368,5 mln.), een vergoeding voor het niet volledig kunnen verhalen van schade bij schadevaren en -rijden (€ 42,6 mln.), een bijdrage voor de onverwachte reparaties aan de Merwedebrug (€ 32,1 mln.), de uitkering van de prijsbijstelling 2018 (€ 18,8 mln.), een vergoeding voor de kosten samenhangend met het incident en de reparatie van de stuw Grave (€ 16,1 mln.) en een bijdrage voor de sanering van grond bij steunpunten (€ 14,3 mln.). Tegenover het totale beschikbare budget 2018 voor Onderhoud van € 1.935,0 mln. staat een prognose van € 1.511,5 mln. Het verschil van € 423,5 mln. betreft de verwachte NUTW ultimo 2018.

Rentelasten

De verwachte rentelasten zijn naar beneden bijgesteld, omdat in 2018 en eerdere jaren minder is geïnvesteerd dan van tevoren gepland en er sprake is van lagere rentepercentages.

Afschrijvingskosten

De verwacht afschrijvingskosten zijn naar beneden bijgesteld, omdat in 2018 en eerdere jaren minder is geïnvesteerd dan van tevoren gepland.

Overige kosten

In 2018 wordt een dotatie aan de Reorganisatievoorziening (wachtgeld en lopende maatwerkafspraken) verwacht. De post bijzondere lasten bestaat met name uit het verwachte agentschapsdeel Vpb-lasten van circa € 16 mln. inclusief de naheffing over 2016 en 2017 van in totaal circa € 7 mln.

Kasstroomoverzicht (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	(1) Vastgestelde begroting	(2) Mutaties 1 ^e suppletoire begroting	(3) Mutaties 2 ^e suppletoire begroting	(4)=(1)+(2)+(3) Totaal geraamd
1. Rekening courant RHB 1 januari 2018	240.626	435.944		676.570
2a Totaal ontvangsten operationele kasstroom (+)	2.489.737	- 5.258	213.528	2.698.007
2b Totaal uitgaven operationele kasstroom (-/-)	- 2.440.762	5.258	- 163.534	- 2.599.038
2. Totaal operationele kasstroom	48.975	0	49.994	98.969
3a Totaal investeringen (-/-)	- 54.000		2.899	- 51.101
3b Totaal boekwaarde desinvesteringen (+)			4.398	4.398
3. Totaal investeringskasstroom	- 54.000	0	7.297	- 46.703
4a Eenmalige uitkering aan het moederdepartement (-/-)		- 12.400	20	- 12.380
4b Eenmalige storting door het moederdepartement (+)	6.000			6.000
4c Aflossingen op leningen (-/-)	- 38.000		16.000	- 22.000
4d Beroep op leenfaciliteit (+)	34.000	- 7.638	- 3.005	23.357
4. Totaal financieringskasstroom	2.000	- 20.038	13.015	- 5.023
5. Rekening-courant RHB 31 december 2018	237.601	415.906	70.306	723.813

Toelichting

Operationele kasstroom

De verwachte ontvangsten binnen de operationele kasstroom zijn met name gestegen als gevolg van de verhoogde omzet moederdepartement, omzet overige departementen en omzet derden. De verwachte uitgaven binnen de operationele kasstroom zijn minder gestegen en dit sluit ook aan bij het verwachte positieve resultaat 2018 en de verwachte toename van de balanspost NUTW in 2018.

Investeringskasstroom

De verwachte investeringen zijn naar beneden bijgesteld als gevolg van een vertraagde aanbesteding bij het project Mobile Only (aanschaf mobiele ICT-middelen, zoals een laptop en een smartphone). De verwachte boekwaarde desinvesteringen betreft o.a. de boekwaarde van het verkochte pand Kanaaldijk 301 in Alkmaar.

Financieringskasstroom

RWS heeft vanaf 2017 nieuwe activaklassen (wijziging in levensduur). Voor deze levensduur was in 2017 geen leenplafond aanwezig en kon dus niet geleend worden. Dit leidt tot minder aflossingen in 2018 dan verwacht. Het verwachte beroep op de leenfaciliteit is naar beneden bijgesteld als gevolg van de lagere verwachte investeringen.

Inspectie Leefomgeving en Transport

Exploitatieoverzicht Baten-lastenagentschap ILT. Tweede supplettoire begroting 2018 (bedragen X € 1.000)

Omschrijving	(1) Vastgestelde begroting	(2) Mutaties 1° supplettoire begroting	(3) Mutaties 2° supplettoire begroting	(4)=(1)+(2)+(3) Totaal geraamd
Baten				
Omzet lenW	116.123		11.960	128.083
Omzet overige departementen	875		- 500	375
Omzet derden	23.290		1.290	24.580
Rentebaten	50		0	50
Vrijval voorzieningen	0		0	0
Bijzondere baten	0		0	0
Totaal baten	140.338	140.338	12.750	153.088
Lasten				
Apparaatskosten	138.896	0	12.750	151.646
– Personele kosten	103.492	0	6.025	109.518
<i>Waarvan eigen personeel</i>	98.190		4.700	102.891
<i>Waarvan inhuur externen</i>	5.102		1.325	6.427
<i>Waarvan overige personele kosten</i>	200		0	200
– Materiële kosten	35.404	0	6.725	42.129
<i>Waarvan apparaat ICT</i>	200		0	200
<i>Waarvan bijdrage aan SSO's</i>	17.824		5.083	22.907
<i>Waarvan overige materiële kosten</i>	17.380		1.642	19.022
Rentelasten	0	0	0	0
Afschrijvingskosten	1.342	0	0	1.342
– Materieel	0		0	0
– Immaterieel	1.342		0	1.342
Overige lasten	100	0	0	100
– Dotaties voorzieningen	100		0	100
– Bijzondere lasten	0		0	0
Totaal lasten	140.338	0	12.750	153.088
Saldo van baten en lasten	0	0	0	0

Toelichting

Baten

Omzet lenW

De ILT ontvangt vanuit het moederdepartement o.a. een bijdrage voor de kosten van het ICT-beheer bij de shared serviceorganisatie Dienst ICT Uitvoering (DICTU) en voor ILT specifieke aanpassingen van werkplekken (€ 2,3 miljoen). Daarnaast ontvangt ILT o.a. een bijdrage voor het de beheerskosten van de applicatie Inspectievew Milieu (€ 1,1 miljoen), een bijdrage voor de verhuiskosten naar de Rijnstraat (€ 1,9 miljoen), een bijdrage voor extra toezicht op Schiphol (€ 0,5 miljoen) en een bijdrage voor de lenW-brede IV-portefeuille die is belegd bij de Inspecteur-Generaal van de ILT (€ 1 miljoen). Verder is de loon- en prijsbijstelling toegevoegd aan dit artikel (€ 2,5 miljoen). Tot slot heeft de ILT nog een aantal kleinere bijdragen ontvangen bijvoorbeeld voor wijzigingen in maritieme regelgeving en de beheerskosten van TERRA.

Reorganisatie Koers

Deze mutatie (€ 1,1 miljoen) betreft een eenmalige bijdrage van het moederdepartement in het kader van voorbereidende werkzaamheden met het oog op de in 2019 verwachte reorganisatiekosten die volgt uit het «vernieuwingsprogramma Koers ILT».

Omzet derden

Deze mutatie betreft de actualisatie van de opbrengsten van derden uit vergunningverlening op basis van de realisatie 2017.

Lasten

Personele kosten

De mutatie betreft, naast loon- en prijsbijstelling, de personele uitgaven samenhangend met de eerdergenoemde dossiers.

Materiële kosten

Dit betreft de bijdrage voor de kosten van DICTU (€ 2,3 miljoen) en de materiële uitgaven samenhangend met de eerdergenoemde dossiers (inspectieviews, terra, verhuiskosten, gestegen ICT-kosten en facilitaire kosten).

Kasstroomoverzicht (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	(1) Vastgestelde begroting	(2) Mutaties 1 ^e suppletoire begroting	(3) Mutaties 2 ^e suppletoire begroting	(4)=(1)+(2)+(3) Totaal geraamd
1. Rekening courant RHB 1 januari 2018	31.810			31.810
2a Totaal ontvangsten operationele kasstroom (+)	2.000		100	2.100
2b Totaal uitgaven operationele kasstroom (-/-)	- 4.000		- 100	- 4.100
2. Totaal operationele kasstroom	- 2.000			- 2.000
3a Totaal investeringen (-/-)	- 200			- 200
3b Totaal boekwaarde desinvesteringen (+)				
3. Totaal investeringskasstroom	- 200			- 200
4a Eenmalige uitkering aan het moederdepartement (-/-)				
4b Eenmalige storting door het moederdepartement (+)			1.100	1.100
4c Aflossingen op leningen (-/-)				
4d Beroep op leenfaciliteit (+)				
4. Totaal financieringskasstroom				
5. Rekening-courant RHB 31 december 2018	29.610	0	1.100	30.710

Toelichting

Ten opzichte van de 1^e suppletoire begroting zijn er geen majeure wijzigingen in het kasstroomoverzicht die toegelicht moeten worden.

Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut

Exploitatieoverzicht Baten-lastenagentschap KNMI Suppletoire begroting 2018 (Tweede suppletoire begroting) (Bedragen x € 1.000)

Omschrijving	(1) Vastgestelde Begroting	(2) Mutaties 1 ^e suppletoire begroting	(3) Mutaties 2 ^e suppletoire begroting	(4)=(1)+(2)+(3) Totaal geraamd
Baten				
Omzet lenW	53.067	- 330	2.131	54.868
Omzet nutv werkzaamheden	-		3.638	3.638
Omzet overige departementen	1.991	220	800	3.011

Omschrijving	(1) Vastgestelde Begroting	(2) Mutaties 1 ^o suppletoire begroting	(3) Mutaties 2 ^o suppletoire begroting	(4)=(1)+(2)+(3) Totaal geraamd
Omzet derden	24.254		- 4.227	20.027
Rentebaten	-		1	1
Bijzondere baten	-		-	-
Totaal baten	79.312	- 110	2.343	81.545
Lasten				
Apparaatskosten	40.242	- 110	5.674	45.807
- Personele kosten	30.197	- 110	2.634	32.721
<i>Waarvan eigen personeel</i>	29.697	- 110	2.338	31.925
<i>Waarvan inhuur externen</i>	500	-	244	744
<i>Waarvan overige personele kosten</i>		-	52	52
- Materiële kosten	10.045	-	3.041	13.086
<i>Waarvan apparaat ICT</i>	1.612		3.115	4.727
<i>Waarvan bijdrage aan SSO's</i>	4.966		- 541	4.425
<i>Waarvan overige materiële kosten</i>	3.467	-	467	3.821
Materiële programmakosten				
- Aardobservatie	25.757	-	- 2.612	23.145
- Overig	10.980		- 1.085	9.895
Rentelasten	242		- 242	-
Afschrijvingskosten	2.091		609	2.700
- Materieel	2.091		209	2.300
- Immaterieel			400	400
Overige lasten			-	-
- Dotaties voorzieningen			-	-
- Bijzondere lasten			-	-
Totaal lasten	79.312	- 110	2.343	81.545
Saldo van baten en lasten	0	0	0	0

Toelichting

Baten

Omzet lenW

De omzet lenW stijgt door de toekenning van extra middelen vanaf 2018 in het kader van het programma Basale Dienstverlening +. Daarnaast zijn er extra middelen beschikbaar gesteld aan het KNMI voor het uitvoeren van taken met betrekking tot broeikasgasmetingen (€ 0,23 miljoen), Space Weather (€ 0,37 miljoen) en wordt het KNMI gecompenseerd voor de loon- en prijsbijstelling (€ 0,6 miljoen).

Daarnaast vindt er een kasschuif plaats voor de middelen aardobservatie, waardoor de omzet van lenW daalt met € 6,1 miljoen.

Omzet lenW – Nog uit te voeren werkzaamheden

De kasontvangsten voor aardobservatie zijn lager dan de contributies voor aardobservatie. Voor dit doel zijn echter eerder middelen ontvangen en worden nu ingezet.

Omzet overige departementen

Naar aanleiding van de herverkaveling is een gedeelte van de opdrachtenportefeuille voor het KNMI van lenW naar EZK overgeheveld. Naar aanleiding hiervan zijn er onlangs aanvullende afspraken gemaakt tussen het KNMI en EZK. Als gevolg daarvan stijgt de omzet vanuit overige departementen. Dit betreft met name een bijdrage voor Space Weather

(€ 0,37 miljoen) en Seismologische dienstverlening en broeikasgasmetingen (€ 0,4 miljoen).

Omzet derden

De omzet blijft met name achter door lagere kosten voor subsidieprojecten. Omdat er een directe relatie is tussen de gerealiseerde kosten en de bedragen die kunnen worden gedeclareerd bij de subsidiegevers, kunnen ook minder opbrengsten worden verantwoord.

Lasten

Personele kosten

De personele kosten stijgen vooral als gevolg van extra kosten in het kader van het programma Basale Dienstverlening + (€ 1,0 miljoen). Daarnaast stijgen de kosten als gevolg van de stijging van de pensioenpremies en de nieuwe cao (circa € 0,6 miljoen), extra dienstverlening in het kader van Space Weather (€ 0,3 miljoen) en stijgende inhuurkosten (€ 0,2 miljoen).

Materiële apparaatskosten

De materiële apparaatskosten stijgen als gevolg van extra kosten in het kader van het programma Basale Dienstverlening en hogere kosten van subsidieprojecten.

Materiële programmakosten

Door de lagere afdracht voor de contributie met betrekking tot aardobservatie vallen deze materiële programma kosten lager uit (€ 2,6 miljoen). Daarnaast zijn de kosten van met name de subsidieprojecten lager dan begroot.

Afschrijvingskosten

Door een vertraging bij het uitvoeren van investeringsprojecten blijven de afschrijvingskosten achter bij de begroting (€ 0,7 miljoen).

Kasstroomoverzicht (Bedragen x € 1.000)

Omschrijving	(1) Vastgestelde begroting	(2) Mutaties 1° suppletoire begroting	(3) Mutaties 2° suppletoire begroting	(4) = (1)+(2)+(3) Totaal geraamd
1. Rekening-courant RHB 1 januari 2016	6.903	- 2.793	0	4.110
1.a Totaal ontvangsten operationele kasstroom (+)	2.091	3.161	- 2.552	2.700
1.b Totaal uitgaven operationele kasstroom (-/-)	- 982		- 3.089	- 4.071
2. Totaal operationele kasstroom	1.109	3.161	- 5.641	- 1.371
3a. Totaal investeringen (-/-)	- 510	- 4.372	3.623	- 1.259
3b. Totaal boekwaarde desinvesteringen (+)				
3. Totaal investeringskasstroom	- 510	- 4.372	3.623	- 1.259
4a. Eenmalige uitkering aan moederdepartement (-/-)				
4b. Eenmalige storting door het moederdepartement (+)			300	300
4c. Aflossingen op leningen (-/-)	- 948			948
4d. Beroep op leenfaciliteit (+)	510	6.872	- 3.097	4.285
4. Totaal financieringskasstroom	- 438	6.872	- 2.797	3.637
5. Rekening-courant RHB 31 december 2018	7.064	2.868	- 4.815	5.117

Toelichting

Operationele kasstroom

Door de kasschuif aardobservatie van € 6,1 miljoen zijn de ontvangsten van artikel 23.02 lager geworden dan de daadwerkelijke contributiebedragen voor aardobservatie. Daardoor is voor aardobservatie niet langer sprake van een operationele ontvangst, maar van een operationele uitgave. De operationele ontvangsten dalen daarom met € 3,0 miljoen en de operationele uitgaven stijgen met € 3,1 miljoen. Daarnaast stijgen de operationele ontvangsten met € 0,4 miljoen door de gestegen afschrijvingskosten.

Investeringskasstroom

De prognose van de investeringsuitgaven is naar beneden bijgesteld doordat de geplande investering met betrekking tot de I-strategie naar verwachting niet meer in 2018 zal plaatsvinden.

Financieringskasstroom

Als gevolg van het resultaat 2017 is het Eigen Vermogen van het KNMI nihil. In lijn met de Regeling Agentschappen wordt het Eigen Vermogen van het KNMI behoedzaam aangevuld door de eigenaar met € 0,3 miljoen per jaar tot en met 2023 tot een bedrag van € 1,8 miljoen.

Gezien de investeringen lager uitvallen wordt er ook minder beroep op de leenfaciliteit gedaan dan oorspronkelijk aangevraagd.